

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Проучване и анализ

на стопански сектор

„Млечно говедовъдство и овцевъдство”

на територията на

МИГ ”Тервел-Крушари”

Изпълнител: СНЦ „Сдружение „Център за бизнес инициативи”, гр. Ловеч

2012 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3стр
II. ЦЕЛИ НА ПРОУЧВАНЕТО	4стр
III. ОБХВАТ НА ПРОУЧВАНЕТО	5стр
IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО	6 стр.
V. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА МЛЕЧНОТО ГОВЕДОВЪДСТВО И ОВЦЕВЪДСТВОТО	9стр.
VI. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЖИВОТНОВЪДСТВОТО В РАЙОНА.....	11 стр.
VIII. ИЗТОЧНИЦИ.....	13 стр.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

В миналото животновъдството беше силно развито, централизирано и поставено в зависимост на големите преработващи предприятия. След срива през 90-те години са унищожени всички племенни стада и е ликвидирана материално-техническата база за отглеждането на животни, броя на отглежданите животни и обема на добиваната продукция са значително намалели. В момента в цяла България животновъдството е съсредоточено в частния сектор. Характеризира се с ниска производителност на труда, съпроводена с тежък непривлекателен труд, липса на механизация и автоматизация в производството.

Състоянието на животновъдството в Североизточния регион и по точно в общините Тервел и Крушари е на същото ниво, въпреки, че те са разположени в Южна Добруджа или „Житницата” на България и над 70 % от територията е заета от обработваема земеделска площ, което предполага, че има наличие на евтин фураж за животните. Преброяването на земеделските стопанства през 2010 г. показва, че в сравнение с 2003 г. земеделските стопанства са намалели на половина.

Икономическото състояние в района е довело до висок % безработица - над 50 % и миграция на младите хора от селата на общините Тервел и Крушари. Това се отразява неблагоприятно и на животновъдството в района - заетите в този отрасъл са с възрастова граница над 40 г. и по – ниска образователна квалификация.

II. ЦЕЛИ НА ПРОУЧВАНЕТО

Настоящото проучване има за цел:

- да установи състоянието на млечното говедовъдство и овцевъдство на територията на МИГ „Тервел – Крушари”, обхващаща община Тервел с прилежащите ѝ 26 населени места и община Крушари с прилежащите ѝ 19 населени места, чрез анкети, интервюта, посещения на място, ползване на първични източници на информация от фермерите, публични и специализирани регистри.
- да изведе конкретни предложения и препоръки за дефиниране на дейности на МИГ „Тервел – Крушари”, в подкрепа на сектора, през следващия програмен период:
 - ✓ адаптиране на фермите към европейските стандарти в животновъдството;
 - ✓ възможности за биологично производство на животински продукти;
 - ✓ повишаване на информираността на фермерите относно изискванията на ПРСР, българското и европейското законодателство в областта;

- ✓ повишаване мотивацията на фермерите за кандидатстване за подпомагане по различни мерки на ПРСР;
- ✓ подпомагане на фермерите за изработване на бизнес планове и проекти чрез обучение на фермерите; предоставяне на информация относно темата;
- ✓ осигуряване на експерти-специалисти по животновъдство за съвети и консултации на фермерите.

Обобщените изводи от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са важни за адекватното планиране на капацитета на предвижданите дейности и за избора на тяхната форма – начин на осигуряване на достъп до фермерите, конкретни действия за тяхното подпомагане с цел стабилизиране и разширяване на тяхната дейност.

III. ОБХВАТ НА ПРОУЧВАНЕТО

В географско отношение обхватът на проучването покрива всички населени места на МИГ „Тервел – Крушари” и по-точно стопански сектор „Млечно говедовъдство и овцевъдство” в населените места на община Тервел и община Крушари. Проучването обхваща статистическа извадка от 51 % от общия брой ферми от I-ва категория за говедовъдния сектор. Това са 23 фермера от община Тервел и 12 фермера от община Крушари. Проучването в сектор „Млечно говедовъдство” беше проведено с анкета от 25 въпроса (образец на формуляра е приложение 1 към разработката), включваща имената, възрастта и образованието на фермера, породната принадлежност на отглежданите животни, броя животни от различни категории, начин на доене, начин на почистване и съхраняване на оборския тор, налична земеделска техника, познаване на ПРСР и кандидатстване по различни мерки на ПРСР.

Проучването в сектор „Млечно овцевъдство” беше проведено с анкета от 25 въпроса, включваща имената, възрастта и образованието на фермера, породната принадлежност на отглежданите животни, брой животни от различни категории, начин на доене, начин на почистване и съхраняване на оборския тор, налична земеделска техника, познаване на ПРСР и кандидатстване по различни мерки на ПРСР. Образец на анкетата е приложение 2 към анализа.

IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОУЧВАНЕТО

1. Община Тервел

Община Тервел е с площ 575.64 км² и има 26 населени места с общо население 16178 жители, богатата фуражна база. Традициите в отглеждането на едър и дребен рогат

добитък са били предпоставка за добре развито животновъдство в общината до началото на прехода.

В момента животновъдството е далеч под оптималния си капацитет, съсредоточено в частния сектор, предимно в дребните ферми с по 1-3 броя крави. Фермите с капацитет над 5 крави се регистрират като животновъден обект по Закона за ветеринарномедицинската дейност. Тъй като изискванията към тях са много големи, на територията на проучвания район има и ферми, които не са категоризирани, произвеждат малко и некачествено мляко, нямат млечна квота и работят изцяло в сивия сектор.

Фермите са разположени в регулацията на населените места или в бившите стопански дворове. Посетените обекти, дори и извън регулация на населените места не отговарят на изискванията на законодателството по отношение на съхранение на оборски тор, ограждане и пропускателен пункт за хора и транспортни средства, за които гратисен период за въвеждането им е края на 2013г.

Млекодобивните стопанства /ферми/ по данни на националния РЕГИСТЪР НА ФЕРМИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КРАВЕ МЛЯКО, поддържан от Българска агенция за безопасност по храните (актуален към 30.11.12г.) категоризирани „Първа група” са 42 стопанства и „Втора група” - едно стопанство с общ брой 1 029 крави. Фермите първа категория имат задължително над 10 дойни животни и собствен фермерски пункт за събиране на млякото. В тях анализ за качествените показатели на млякото се извършва минимум два пъти месечно. От общия брой на фермите:

В 9 стопанства се отглеждат до 10 крави;

В 20 стопанства се отглеждат до 20 крави;

В 5 стопанства се отглеждат до 30 крави + 1 стопанство - II група /21/

В 4 стопанства се отглеждат до 40 крави;

В 1 стопанство се отглеждат до 50 крави;

В 2 стопанства се отглеждат до 100 крави;

В 1 стопанство, в с. Сърнец се отглеждат 192 крави.

Информация за фермерите от регистъра, чиито ферми са първа група е:

Имена на фермера	Място на фермата	№ на животновъдния обект	Брой животни
"Радида" ЕООД	с. Сърнец	9482-0031	192
ЕТ "МАК-Димитър Карамфилов	с. Кладенци	9497-0003	24

Афтонов"			
Али Ибрям Амид	с. Главанци	9499-0024	16
Бахти Мехмед Осман	с.Гуслар	9479-0010	16
Бейтула Дауд Сали	с. Бонево	9472-0001	9
Беятин Заид Керим	с. Зърнево	9491-0051	36
Билгин Айредин Ахмед	с.Каблешково	9488-0024	11
Бюрхан Ахмед Дюкянджи	с. Орляк	9490-0230	67
Георги Вълчев Георгиев	с. Нова Камена	9493-0026	10
Гошо Гочев Георгиев	с. Полковник Савово	9471-0006	19
Гюлбие Якуб Емин	с.Ангеларий	9483-0029	17
Гюлзар Сабит Якуб	с. Бонево	9472-0010	16
Гюлшен Шефкедова Ембиева	с. Балик	9485-0014	11
Зевкъ Мехмед Кязим	с. Безмер	9480-0140	36
Иван Колев Иванов	с. Нова Камена	9493-0001	16
Илияз Исеин Неджиб	с. Главанци	9499-0005	10
Исмаил Галиб Арун	с. Бонево	9472-0005	6
Исмаил Сали Насуф	с.Главанци	9499-0020	20
Максуд Сали Карпуз	с. Зърнево	9491-0030	22
Миневвер Мурад Алил	гр.Тервел	9450-0109	13
Мюджелиб Неджиб Ремзи	с. Главанци	9499-0045	20
Наджие Юсни Мустафа	с. Безмер	9480-0031	14
Назмие Юсеин Якуб	с. Орляк	9490-0063	38
Неджмидин Юсуф Карани	с. Честименско	9469-0003	14
Неджмие Шукри Абил	с. Градница	9498-0013	14
Нуридин Феим Халил	с. Бонево	9472-0009	10
Росен Петров Донев	с. Полковник Савово	9471-0048	14
Румяна Димитрова Иванова	с. Войниково	9473-0008	16
Севгюл Мюстеджеб Джефер	с. Поп Груево	9478-0147	17
Сейдахмед Бейтиев Мюмюнов	с. Бонево	9472-0008	10
Сенаи Сейдахмед Саид	с. Безмер	9480-0078	23
Серхан Иксанов Зекериев	с. Оногур	9486-0030	11
Снежана Стоянова Тончева	с. Безмер	9480-0153	14
Стилиян Димитров Стойчев	гр.Тервел	9450-0169	21
Сунай Сеид Сали	с. Поп Груево	9478-0034	14

Тодор Василев Райчев	с. Нова Камена	9493-0082	24
Тодор Димитров Тодоров	гр.Тервел	9450-0643	61
Тургай Халил Осман	с. Безмер	9480-0330	8
Хамди Ахмед Дауд	с. Орляк	9490-0113	38
Хасан Исмаил Ахмед	с. Божан	9475-0069	5
Юдает Азис Налбант	с. Безмер	9480-0077	5
Юмер Сеид Сали	с. Поп Груево	9478-0013	50

Ферма втора група:

Мустафа Реджеб Мехмед	с. Орляк	9490-0114	21
-----------------------	----------	-----------	----

Според населените места млекодобивните стопанства /ферми/ се разпределят по следния начин:

- Тервел и Нова Камена - 3 стопанства;
- Безмер - 6 стопанства;
- Бонево и Главанци – по 4 стопанства;
- Орляк - 3 от I- ва и 1 от II-ра група
- Поп Груево - 3 стопанства;
- Зърнево и П. Савово – по 2 стопанства;
- Англирий, Балик, Божан, Войниково, Градница, Гуслар, Каблешково, Кладенци, Оногур, Сърнец, Честименско – по 1 стопанство.

В селата Бресница, Жегларци, Кочмар, Мали Извор, Проф.Златарски няма регистрирани говедовъдни стопанства.

Какво показва проучването на място в общината: След подписването на договор за извършване на услугата, изпълнителят получи информация за говедовъдни и овцевъдни ферми от общинския лекар в Тервел. Съгласно справката 40 са говедовъдните ферми, категоризирани в първа група, т.е. вече с две по-малко от посочените в националния регистър. На територията на общината има и една козевъдна и овцевъдна ферма. При проучване на терен е установено, че има и други ликвидирани стопанства - ферми, където броят на животните е намалял, съществуващи ферми, които не са регистрирани.

2. Община Крушари

Община Крушари е разположена в Североизточния регион в Добричка област и е с площ 417.46 km² и 19 населени места с общо население 4 547 жители. Богатият фонд мери пасища, които заемат 8,57 % от територията на общината, възможността за собствено

производство на концентриран фураж и възможностите за оползотворяване на груби фуражи благоприятстват развитието на говедовъдството. В момента в стопанства в общината се отглеждат общо 1 804 крави, въпреки че отглеждането е силно раздробено.

Според „РЕГИСТЪРА НА ФЕРМИТЕ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА КРАВЕ МЛЯКО” - актуален към 30.11.12 г. категоризирани „Първа група” са 24 стопанства с общ брой 802 крави. От тях:

В 5 стопанства се отглеждат до 20 крави;

В 9 стопанства се отглеждат до 30 крави;

В 4 стопанства се отглеждат до 40 крави;

В 2 стопанства се отглеждат до 50 крави;

В 4 стопанства се отглеждат до 100 крави.

- В селата Габер, Добрин, Земенци, Зимница, Загорци, Кап. Димитрово Коритен, Пор. Кърджиево няма говедовъдни стопанства.
- В селата Александрия, Бистрец, Лозенец, Огняново, Северняк, Северци има по 1 стопанство.
- В Крушари, Телериг, и Абрит има по 3 стопанства.
- В Пол. Дяково има 2 стопанства, а в Ефрейтор Бакалово има 7 стопанства.

Списък на фермите, съгласно националния регистър:

Имена на фермера	Място на фермата	Регистрационен номер на животновъдния обект	Брой животни
Александър Сашев Николов	С. Телериг	94200001	50
Гюлбахар Хайредин Шукри	С. Ефр. Бакалово	94220009	64
Ирза Сали Мустафа	С. Ефр. Бакалово	94220097	52
Идает Исмаилов Мехмед	С. Ефр. Бакалово	94220005	56
Недрет Азифова Азис	С. Северняк	94050021	49
Мютебер Мюсрет Аптула	С. Ефр. Бакалово	94220037	14
Амет Февзи Хамди	С. Ефр. Бакалово	94220014	43
Рейхан Ибрям Халил	С. Ефр. Бакалово	94220013	45
Ерджан Шериф Мустан	С. Бистрец	94120007	55
Петко Георгиев Енчев	С. Крушари	94100082	22

Стоян Георгиев Стоянов	С. Абрит	94070018	44
Боян Николов Христов	С. Абрит	94070077	47
Вярка Димитрова Иванова	С. Александрия	94040031	97
Петър Николов Петров	С. Полк. Дяково	94010186	81
Видин Фиданов Каракашев	С. Полк. Дяково	94010014	89
Петър Игнатов Петров	С. Крушари	94100300	46
Росица Дичева Иванова	С. Телериг	94200182	44
Милен Стоянов Нейков	С. Телериг	94200007	60
Желязко Иванов Григоров	С. Огняново	94230017	84
Дойчо Иванов Иванов	С. Крушари	94100032	46
Пеньо Маринов Пенев	С. Северци	94150001	61
Тосун Аликов Мустафов	С. Лозенец	94140027	120
Орхан Хюсеин Мюстеджеб	С. Ефр. Бакалово	94220096	123
„Абритос-3”ООД	С. Абрит	94070074	130

V. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА МЛЕЧНОТО ГОВЕДОВЪДСТВО И ОВЦЕВЪДСТВОТО

1. Млечно говедовъдство

Млекодобивните стопанства /фермите/ са разположени в регулацията на населените места или в непосредствена близост до тях, в обори от бивши кравеферми, позиционирани в бившите стопански дворове. Сградите, в които се отглеждат животните и прилежащите помощни помещения и съоръжения към тях на над 90% от фермите са собственост на фермера, а наетите са от частни лица, а не от държавата или общината.

Сградите отговарят на изискванията за отглеждане на говеда и разполагат със съответните съоръжения – ясли, поилки, легла, вентилационни инсталации и пътеки със съответните предназначения.

Породният състав на по-голямата част на отглежданите животните във фермите е Черношарено говедо. Александър Сашев от с.Телериг развъжда животни от Холщайн – Фрезийска порода. Росица Дичева от с. Телериг през 2012г е закупила бик от породата и е започнала кръстосване с него. Развъждането по думите на фермерите е вътрешно, т.е. женски животни за разплод се оставят от родените женски телета във фермата, а мъжките се продават угоени или за доотглеждане. Осемняването е изкуствено със семенна течност от Черношарено говедо. Анкетираните фермери не съобщават да закупуват женски животни за ремонт на стадото.

Почистването във фермите се извършва ръчно, като торта се изхвърля на селското торище и много малко стопани го събират в специализирани торища и през пролетта го разпръскват на полето. Съхраняването на торта е голям проблем за фермерите, защото няма регламентирани торища.

Доенето се извършва с доилни агрегати, има и една доилна инсталация, но стопанинът я използва само когато млякото е в по-големи количества. Фермерите разполагат с хладилни вани за съхраняване на млякото. Ваните са с достатъчна вместимост за съхранение на добитото дневно количество мляко. Анкетираните фермери имат млечна квота, която е само за преработка на мляко, без директни доставки до краен потребител. Млякото се изследва за качествените показатели два пъти в месеца. Фермерите имат договори с млекопреработващи предприятия от региона - „Мероне” гр. Алфатар, „Жоси” с. Чернолик, „Филипополис” гр. Пловдив.

Фермерите обработват собствената си земя и такава на други родственици, но тя е недостатъчна за производство на цялото необходимо количество фураж за изхранване на отглежданите животни. Мери и пасища няма наети за една или няколко години от общинския или държавен поземлен фонд. Това е причина за ниски добиви през пасищния период на годината. В изследваната територия няма изкуствени мери и пасища, не се практикува парцелна паша, няма електропастири.

Всички проучени стопанства разполагат с фуражомелка, по-голяма част разполагат и със силажовместилници, т.е. сами произвеждат силаж. Само стопанствата, които са устроени извън регулация на населените места, разполагат със собствена земеделска техника: трактор и инвентар към него. Едно стопанство в с. Телериг, което изпълнява проект по мярка 121 на Програма за развитие на селските райони за периода 2007-2013г. разполага със сламопреса, сеносъбираща машина и друг специализиран инвентар за производство на груби фуражи за животните.

Дезинфекционните, дезинсекционните и дератизационните мероприятия във фермите се прилагат навсякъде. Ритмичност – два пъти в годината дератизация, през лятото – дезинсекция. Дезинфекцията на млечните съоръжения се извършва всеки ден, а на целите помещения – поне два пъти в годината: преди и в края на оборното отглеждане на животните, което в този регион на страната е минимум 5-6 месеца.

Бяха анкетираны и стопани, които имат 8-10 броя дойни крави, т.е. те са в критично състояние, защото категорията на фермата зависи и от броя на дойните животни в нея.

Фермерите, които отглеждат крави, като възрастов състав са по-млади (22-40 години) в община Крушари. Всички проучени на терен собственици на животни са регистрирани като земеделски производители в случаите, когато са част от обявените

фермери в регистъра. Фермерите нямат специализирано образование в сферата на говедовъдството. При проучване на място по селата са анкетирани и стопани, които не са регистрирани като земеделски производители по различни причини, в т.ч. и поради ниска информираност за ползите от такава регистрация.

Животните във всички ферми са маркирани, имат необходимата документация, която се изисква от българското законодателство, тя се води правилно и редовно. Само един от анкетираните земеделски производители обяви, че има наети лица на трудов договор. Всички останали споделиха, че се справят с цялата работа във фермата с членовете на семейството си и не наемат допълнително работна ръка.

Като цяло активността на говедовъдите в изследваната територия и след проучването, остава ниска по отношение усвояване на европейски средства от Европейски земеделски фонд. Като основни причини те посочват следното: изключително ниска цена на млякото, забавеното плащане от страна на изкупвачите на мляко в продължение на 2-3 месеца, липсата на общинска политика за отдаване на мери и пасища за дългосрочно ползване, недостатъчна земя, която стопанисват, поради което се оскъпява фуража за животните; непоследователната политика на страната по отношение на целево подпомагане на този сектор от животновъдството, който изисква големи инвестиции и към който има големи изисквания по отношение на стандарти и изисквания на средата за развъждане на животни.

2. Овцевъдство

През последните 20 години овцевъдството бележи огромен спад, който се наблюдава и на територията на МИГ „Тервел-Крушари“. Общите наблюдения показват, че в почти всяко домакинство се отглеждат по 5-6 овце за задоволяване на собствените нужди.

През 2012 г. според предоставения ни списък, овцефермите са 13, като с над 50 животни са 8, а над 100 овце майки се отглеждат в 5 стопанства. При проучване на терен са открити още овцевъди, които любезно предоставиха информация за целите на проучването. Като цяло обхващането на овцевъдните ферми в статистиката е много трудно, защото за овчето мляко няма квотен режим, малко са изкупвачите, които изкупуват официално с договор и регламентирани условия овче мляко. Овцевъдството е сектор с огромен процент на процесите изискващи ръчен труд, което го прави силно непривлекателен за отглеждане на голям брой животни. Наемането на квалифициран персонал за отглеждане на овце е изключително трудно, поради ниската квалификация на безработните лица. Тези, които имат образование, свързано с животновъдството, не

желаят да развъждат овце поради ниската производителност и изобщо ниската рентабилност на този сектор от животновъдството.

На територията на двете общини са анкетирани следните лица, отглеждащи овце:

- Ержан Абил Халил, отглеждащ 90 овце майки;
- Юмер Али Юмер, отглеждащ 8 овце майки;
- Венцислав Манолов Вълчев, отглеждащ 200 овце майки;
- Милен Петров Николов, отглеждащ 150 овце майки (до края на предаване на настоящата разработка се установи, че той вече е продал 100 овце);
- Акиф Зеир Абтула, отглеждащ 107 овце майки;
- Метин Юсеин Асан, отглеждащ 100 овце майки.

По време на проучването се установи, че козефермата в с. Проф. Златарски и овцефермата в с. Полковник Савово са ликвидирани.

От анкетираните стопани един е с образование в животновъдния сектор, а всички останали се занимават с овцевъдство по стечение на обстоятелствата.

Над 60 % от сградите, в които се отглеждат овце, са стари, временни – неотговарящи на условията за отглеждане на такива животни. Собствеността е както лична така и под наем, като наетата база са бивши овцеферми, които отговарят на изискванията на Наредба 44 за отглеждане на животни, т.е. устроени са извън населените места, имат обособени бяла и черна зона, дезинфекционен пункт и площадка, помещения за персонала, ветеринаря, административни и т.н. .

Всички процеси по отглеждането – като хранене, доене, чистене - се извършват ръчно.

Животните се отглеждат върху несменяема постеля и почистването на торта се извършва веднъж годишно с трактор с гребло. Сместа от оборски тор и слама не се оползотворява по правилата на Нитратната директива.

Доенето е ръчно, млякото се съхранява в хладилни вани и се продава на изкупвачи, които по-често не желаят да подписват дългосрочни договори, бавят плащането на млякото, променят изкупната цена многократно през годината.

Отглежданите овце са от породите Плевенска черноглава, Синтетична популация Българска млечна, Млечна източнобългарска. Във всички ферми овцете се доят.

Фермерите имат собствена земя, която отглеждат, но не е достатъчна за производство и на фураж за животните и те са принудени да купуват част от фуража.

Фермерите извеждат животните на паша, но не стопанисват мери от общинския или държавен поземлен фонд. По-голямата част от фермерите разполагат с трактори и прикачен инвентар за тях, които ползват във фермата си.

VII. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДПОМАГАНЕТО ИМ

1. Изводи

Слаби страни	Силни страни
Много малък брой животни, отглеждани на територията на МИГ	Двете общини са на територията на Добруджа – „Житницата” на България.
Малък брой ферми с капацитет над 50 броя говеда	Силно развито растениевъдство
Животновъдството е съсредоточено в частния сектор, предимно в дребни ферми с по 1-3 крави, под 50 овце	Наличие на фураж като количество, като качество и като разнообразие.
Наличните ферми не са обезпечени с мери и пасища за животните, не се прилага парцелна паша, няма електропастери	Наличие на общински и държавни мери и пасища
Ниски изкупни цени, не покриващи разходите на фермерите	Наличие на ПРСР и различни мерки за подпомагане на фермерите
Липса на желание у фермерите за развитие на фермите - повечето искат да продадат животните и да прекратят дейността	Инициативност на МИГ ” Тервел – Крушари” за проучване на животновъдството с цел повишаване на информираността на фермерите
Ниска информираност, непознаване на ПРСР и различните мерки от нея, липса на специализирано обучение и квалификация	Готовност на МИГ –а за подпомагане за изготвяне на проекти свързани с различни мерки на ПРСР, информиране и организиране на курсове, информационни сесии
Липса на механизация в много от процесите във фермите, което довежда до много тежък физически труд при обслужване на животните	Наличие на средства за подпомагане на различни проекти по ПРСР, особено по мярка 121 – Модернизиране на земеделските стопанства
Липсва работна ръка	
Няма преработвателни предприятия на добитата продукция /мляко и месо/ на територията на МИГ	Селското стопанство е основен източник на доходи за населението в района
Липса на складови бази, стокова борса и	Наличие на схема за директни плащания,

друга инфраструктура на отрасъла	национални доплащания за животни
Ниска образователна степен на фермерите и наетите от тях	Информираност за обучения и информационни дейности по мярка 111 на ПРСР
Липса на организационни структури на фермерите отглеждащи млечни крави и овце	Обединяване на фермерите в Сдружения или група производители

2. Препоръки

- Включване на обучителната мярка в СМР на МИГ за следващия програмен период - мярка 111 за провеждане на курсове - дългосрочни и краткосрочни и информационни дейности свързани с нови технологии, управление на стопанствата, прилагането на биологично производство на земеделска продукция, агроекологичните плащания по мярка 214 и други.
- Провеждане на кампания за повишаване на информираността на фермерите за възможностите на МИГ да модернизира производствата им, в т.ч. закупуване на съоръжения за съхранение и оползотворяване на оборския тор с цел постигане изискванията на Нитратната Директива на Съвета, за което краен срок е 31.12.2013г.;
- Подпомагане на фермерите да им се осигури терен и необходимата строителна документация за изграждане на нови обори за отглеждане на животни извън регулация на населените места, в съответствие с изискванията на синхронизираното българско законодателство – Наредба 44 на Министерство на земеделието и храните за изискванията към животновъдните обекти, които трябва да се въведат до края на 2013г. Възможен вариант е лична среща с всеки говедовъд и подготовка на екшън план за всяка конкретна ферма, в случаите когато развитието на дейността ще продължава и в бъдеще;
- Подпомагане на фермерите за обединяването им в Сдружения или група производители за осъществяване на диалог между съответните държавни органи, местната власт и фермерите;
- Подпомагане на говедовъдите и овцевъдите за внедряване на високопродуктивни породи животни с цел по-високи резултати и стабилизиране на доходите на фермерите, когато са адаптирали материалната

си база към европейските изисквания и е необходимо осигуряване на устойчивост на фермата;

- Активизиране на диалог между животновъдите, които отглеждат тревопасни животни и двете общини за отдаването на мери и пасища за дългосрочно стопанисване, както позволява Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, с цел подобряване на тревостоя, закупуване на електропастири и земеделска техника за поддържане на мерите и въвеждане на парцелна паша. Инвестициите по закупуването на техника за поддържане на пасищата и електропастирите са допустими като обект на инвестиция по мярка 121 от СМР на МИГ;
- Активизиране на диалог между животновъдите, които отглеждат тревопасни животни и двете общини за оземляването им с общински земи, с цел осигуряване на достатъчно площи, за да се произвежда фуража в самото стопанство, което ще намали себестойността на млякото и другите продукти, произвеждани от говедовъдните и овцевъдните стопанства;
- Организиране на срещи с технически служби на общините, главните им архитекти, ветеринарните органи и собствениците на обори за животни в бившите стопански дворове за осигуряване на възможности да се придадат терени към оборите, за постигане на изискванията на Наредба 44 и регистриране на обектите като животновъдни, съгласно изискванията на чл.137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, който документ е задължителен при участие с проект по мярка 121 на СМР на МИГ „Тервел-Крушари” и на ПРСР.

VIII. ИЗТОЧНИЦИ

1. Аграрен доклад 2011 на МЗХ
2. Резултати от преброяване на земеделските стопанства 2010 г.
3. Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в община Тервел – доклад 2010г
4. Общински план за развитие на община Крушари 2007 – 2013г.
5. Регистър на фермите за производство на краве мляко
6. Единен национален регистър

УКАЗАНИЯ
ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СЕКТОР
ЖИВОТНОВЪДСТВО ЗА ФИНАНСОВО ПОДПОМАГАНЕ ПО МЯРКА 41121
„МОДЕРНИЗИРАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА”
КЪМ СТРАТЕГИЯ НА МИГ „ТЕРВЕЛ-КРУШАРИ”,
ФИНАНСИРАНА ПО ПРСР

Настоящите указания имат за цел да подпомогнат и улеснят потенциалните кандидати – животновъди за финансово подпомагане по мярка 41121 към Стратегията на МИГ „Тервел-Крушари” в разработването на проектно предложение. Разгледани са варианти за кандидатстване с проектно предложение за извършване на строително-ремонтни дейности във фермата; за закупуване на техника за почистване и оползотворяване на оборски тор; за закупуване на оборудване за доене или обзавеждане за съхранение на фермерско мляко.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Идентифициране на идеята и съпоставянето ѝ с допустимите дейности и допустимите разходи в съответствие със Стратегията за местно развитие на МИГ Тервел-Крушари.

1. Допустими дейности по мярка 41121 към Стратегията на МИГ Тервел-Крушари

2. Допустими разходи по мярка 41121 към Стратегията на МИГ Тервел-Крушари

3. Допустими кандидати по мярка 41121 към Стратегията на МИГ Тервел-Крушари

II. Подготовка на необходимите документи

1. Списък на документите, които се преставят при подаването на пакета документи от всички кандидати, независимо от вида на инвестицията в животновъдния сектор:

2. Специфични документи, според вида на инвестицията във фермата: строителни дейности, закупуване на техника за почистване и оползотворяване на оборски тор, оборудване за доене или съхранение на млякото, добито във фермата

3. Специфични документи при кандидатстване за доставка на техника за съхранение или почистване на оборски тор/доставка на оборудване за доене или съхранение на млякото, добито във фермата

I. Идентифициране на идеята и съпоставянето ѝ с допустимите дейности и допустимите разходи в съответствие със Стратегията за местно развитие на МИГ „Тервел-Крушари”

Целта на едно проектно предложение е да се привлекат финансови средства и да се реши определен проблем. Проектът следва да има цел, която да бъде постигната чрез неговата успешна реализация.

За идентифициране на идеята и целите на проекта е необходимо:

- ✘ да се формулират ясно проблемите на кандидата и да се установят причините за тяхното съществуване;
- ✘ начините за тяхното отстраняване;
- ✘ избор на вариант за решение на проблема и формулиране на идея за проектно предложение;
- ✘ поставяне на цели на проекта, които водят до решаване на част или всички формулирани проблеми;
- ✘ план за постигане на целите и реализация на проекта.

Проектът е добър, когато решава дефинираните от кандидата нужди или проблеми и спомага за постигане на поставените цели.

В зависимост от дейността на кандидата целта може да бъде свързана с:

- ✘ модернизирание на материалната база чрез реконструкция и модернизация на съществуваща животновъдна ферма или създаване на нова такива;
- ✘ обзавеждане с ново по-модерно оборудване на съществуващи или новосъздадени животновъдни ферми за доене и и съхранение на млякото във фермата;
- ✘ закупуване на техника за почистване на тора и оползотворяването му с цел постигане на стандартите на Общността по отношение на изискването на Нитратната директива за опазване на водите от замърсяване с нитратни източници.

След ясното и точно формулиране на идеята и конкретната цел кандидатът следва да пристъпи към съпоставянето ѝ с допустимите кандидати и допустимите дейности съгласно Стратегията на МИГ „Тервел – Крушари”.

1. Допустими дейности по мярка 41121 към Стратегията на МИГ «Тервел-Крушари»

По мярката се подпомагат кандидати, чиито проекти водят до подобряване на цялостната дейност на земеделското стопанство чрез:

- ✘ внедряване на нови продукти, процеси и технологии и подобряване на наличните производствени материални и/или нематериални активи, и/или
- ✘ подобряване на сътрудничеството с производителите и преработвателите на земеделски продукти, и/или
- ✘ опазване на околната среда, включително с намаляване на вредните емисии и отпадъци, и/или
- ✘ увеличаване използването на възобновяеми природни ресурси и подобряване на ефективността на използваните при производството суровини, и/или
- ✘ подобряване условията на труд, и/или
- ✘ подобряване на хигиенните, ветеринарните, фитосанитарните, екологичните и други условия на производство, и/или
- ✘ подобряване качеството на произвежданите земеделски продукти, и/или
- ✘ подобряване на възможностите за производство, преработка и маркетинг на биологични земеделски продукти.

Например:

- ✘ закупуването на техника за почистване и оползотворяване на оборския тор води до подобряване цялостната дейност на кандидата като модернизира процесите във фермата, подобрява условията на труд в същата, оползотворява отпадни продукти, опазва компонентите на околната среда;
- ✘ подобряване на материалните активи в съществуваща ферма и закупуване на оборудване (доилни агрегати, доилна инсталация, вана за съхранение на млякото, поилки, хранилки и др.) за отглеждане на животните, изграждане на тороохранилище - подобрява хигиенните, ветеринарните, екологичните условия на производство, условията на труд, повишава качеството на продукцията, подобрява наличните производствени активи откъдето следва, че модернизирването на фермата и/или закупуването на някой от изброените по-горе активи е допустим разход по Мярката;

2. Допустими разходи по мярка 41121 към Стратегията на МИГ «Тервел-Крушари»

- ✘ подкрепата по мярката се предоставя за материални и/или нематериални инвестиции: Строителство или обновяване на сгради и друга недвижима собственост, използвана за земеделското производство на ниво стопанство, включително такава използвана за опазване на околната среда;
- ✘ закупуване и/или инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на земеделския производствен процес;

- ✘ инвестиции, включително закупувани чрез финансов лизинг, за достигане съответствие със стандарти на Общността съгласно приложение № 9 на Наредба 8.
- ✘ закупуване, включително чрез финансов лизинг, на специализирани земеделски транспортни средства, включително камиони, цистерни за събиране на мляко, хладилни превозни средства за транспортиране на продукцията, превозни средства за транспортиране на живи животни и птици;
- ✘ достигане на съответствие с международно признати стандарти;
- ✘ разходи, свързани с проекта, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, придобиване на ноу-хау, патентни права и лицензии, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявление, така и по време на неговото изпълнение;

ВАЖНО: Кандидатите по мярка 41121 на МИГ «Тервел-Крушари», могат да кандидатстват САМО за инвестиции в техните стопанства, свързани с една или няколко от допустимите дейности, в т.ч. и за производство, съхранение или преработка САМО на собствени земеделски продукти, както и подготовка на произведена продукцията в стопанството за продажба.

След като кандидатът установи, че идеята попада в допустимите дейности по мярката пристъпва към проверка дали е допустим кандидат по тази мярка.

3. Допустими кандидати по мярка 41121 към Стратегията на МИГ «Тервел-Крушари»

За да бъде допустим за финансово подпомагане по 41121 към Стратегията на МИГ „Тервел-Крушари”, кандидатът физическо лице **задължително** трябва да има постоянен адрес на територията на МИГ-а. Ако са еднолични търговци или юридическите лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, следва да бъдат регистрирани на територията на МИГ.

Не са допустими за подпомагане юридически лица или ЕТ, ако самите те не са със седалище на тази територия.

Изисквания към кандидати - физически лица:

- ✘ да са регистрирани като земеделски производители по реда на Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители;
- ✘ да управляват земеделско стопанство, чийто икономически размер е поне 1 икономическа единица (ИЕ) – изчислява се по таблица за изчисляване на икономическите единици. За животновъдните стопанства при изчисляване на ИЕ се ползват данни от актуална справка за вид и брой на животните, отглеждани във

фермата издадена от Областна дирекция на Българска агенция по безопасност на храните гр. Добрич, не по късно от 4 месеца преди датата на кандидатстване с проектно предложение;

- * да нямат задължени към ДФ „Земеделие” и държавата.

Изисквания към кандидати - юридически лица:

- * да са регистрирани като земеделски производители по реда на Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските производители;
- * икономическият размер на управляваното земеделско стопанство да бъде поне 1 икономическа единица (ИЕ);
- * да са получили минимум 50 % от общия доход за предходната година от земеделски дейности, преработка на земеделска продукция и/или услуги, директно свързани със земеделски дейности, включително от получена публична финансова помощ, директно свързана с извършването на тези дейности и услуги;
- * да са регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите или Закона за вероизповеданията или да са държавни предприятия, включително създадени по Закона за Селскостопанската академия;
- * да са вписани в търговския регистър към Агенцията по вписванията;
- * да са функционирали най-малко 6 месеца преди датата на подаване на заявлението за подпомагане и да имат за предходната финансова година минимум левовата равностойност на 3500 евро доход от земеделски дейности, преработка на земеделска продукция и/или услуги, директно свързани със земеделски дейности, включително от получена публична финансова помощ, директно свързана с извършването на тези дейности и услуги.

Допустими като кандидати по мярка 41121 са и признати организации на земеделски производители - за инвестиции, които са от полза на цялата организация на производители и са свързани с една или няколко от основните земеделски дейности по производство и/или съхранение на земеделски продукти, произведени от техните членове, както и подготовка на продукцията за продажба. В публичните регистри на Министерство на земеделието и храните няма регистрирана такава организация на територията на МИГ „Тервел-Крушари”.

При идентифициране на идеята за проект, с който да се кандидатства за финансиране по СМР на МИГ „Тервел-Крушари”, кандидатът трябва да се запознае и с критериите на МИГ за класиране на проектни предложения, както и параметрите на финансов размер на проекти, които се подават в МИГ „Тервел-Крушари”.

Критерии за избор на проекти:

- Проектът е за инвестиция в животновъдния сектор, в т.ч.пчеларството - 15 точки;
- Проектът е за инвестиции, директно свързани с производство на мляко - 15 точки;
- Проектът води до постигане на съответствие със стандартите на общността - 15 точки;
- Проектът води до въвеждане на нов продукт/ техника/ технология - 15 точки;
- Проектът е представен от потенциални бенефициенти на възраст до 40 години - 10 точки;
- Проектът създава условия за съхранение и преработка на произведените собствени земеделски продукти - 10 точки;
- Проектът води до подобряване на условията на труд в стопанството - 10 точки;
- Проектът води до използване на възобновяеми природни ресурси в Стопанството - 5 точки;
- Проектът е в подкрепа на инвестиции, насочени към биоземеделие - 5 точки.

ВАЖНО: Проектни предложения, оценени общо с по-малко от 20 точки за принос към СМР по горепосочените критерии за избор, не подлежат на класиране, освен когато след приключване на периода за прием има останал наличен бюджет за текущата година.

Финансови параметри:

Минимален размер на проектите – 5 000 лева;

Максимален размер на проектите – 150 000 лева.

II. Подготовка на необходимите документи

Пакетът документи, който се представя заедно с проектното предложение, бизнес-планът и заявлението за кандидатстване могат да бъдат подготвени с помощта на консултант, чието възнаграждение е също допустим разход по мярката. Според вина на инвестицията, консултантската услуга е в границите от 1 до 5 % от стойността на проекта. Точната сума, както и схемата на заплащане се договарят между двете страни и не съществува задължение, цялата стойност на услугата да се заплаща преди входиране на проектното предложение.

1. Списък на документите, които се преставят при подаването на пакета документи от всички кандидати, независимо от вида на инвестицията в животновъдния сектор:

ДОКУМЕНТИ	Физическо лице	Едноличен търговец	Юридическо лице	Подготвя се от/получава се от:
Бизнес план, включително на електронен носител и таблиците от бизнес плана във формат „xls”	✓	✓	✓	Кандидата или консултант
Копие от документ за самоличност на физическото лице или представляващия юридическото лице/едноличния търговец	✓	✓	✓	Кандидата
Копие от договора за управление, сключен с директора на държавното предприятие - <i>за държавните предприятия</i>	Н.П.	Н.П.	✓	Кандидата
Документ, удостоверяващ представителната власт на законния представител на научния институт към Селскостопанската академия - <i>за държавните предприятия, създадени със Закона за Селскостопанската академия</i>	Н.П.	Н.П.	✓	Кандидата
Нотариално заверено изрично пълномощно, в случай че документите не се подават лично от кандидата	✓	✓	✓	Кандидата
Решение на компетентния орган на юридическото лице за кандидатстване по ПРСР	Н.П.	✓	✓	Кандидата
Удостоверение за вписване в Регистъра на вероизповеданията (<i>когато са регистрирани по Закона за вероизповеданията</i>)	Н.П.	Н.П.	✓	Кандидата

Удостоверение от Националната агенция по приходите, че ползвателят на помощта няма просрочени задължения, издадено не по-рано от 1 месец преди предоставянето му – оригинал.	✓	✓	✓	Кандидата/ТД на НАП
Копие от годишна данъчна декларация за предходната година, заверена от съответната ТД на НАП	✓	✓	✓	Кандидата/ТД на НАП
Копие от регистрация по Закона за данък върху добавената стойност. Прилага се в случай че кандидатът е регистриран по ЗДДС	✓	✓	✓	Кандидата
Копие от регистрационна карта (<i>заедно с анкетните формуляри</i>), издадена по реда на Наредба № 3 от 1999 г. Когато в изчисляването на минималния икономически размер участват животни, към анкетните формуляри се прилага опис, заверен от официален ветеринарен лекар не по-рано от 4 месеца преди датата на подаване на заявлението за подпомагане. Анкетната карта и формулярите към нея ЗАДЪЛЖИТЕЛНО съдържат информация за стопанската година, в която се кандидатства.	✓	✓	✓	Кандидата/ОД на БАБХ, Общинска служба „Земеделие”, Областна дирекция „Земеделие”
Копие от удостоверение/заповед за признаване на организация на производители, когато кандидатът е организация на производители				
Счетоводен баланс за последния отчетен период – прилага се от физически лица и ЕТ само, когато се кандидатства за инвестиции в преработка на земеделски продукти	✗	✗	✓	Кандидата

Отчет за приходите и разходите за последния отчетен период заедно със справка за нетните приходи от продажби по видове икономически дейности - прилага се от физически лица и ЕТ само, когато се кандидатства за инвестиции в преработка на земеделски продукти	✘	✘	✓	Кандидата
Справка за дълготрайните активи - приложение към счетоводния баланс за последния отчетен период - прилага се от физически лица и ЕТ само, когато се кандидатства за инвестиции в преработка на земеделски продукти	✘	✘	✓	Кандидата
Справка за дълготрайните активи към датата на подаване на заявлението за подпомагане, с разбивка по активи, дата на придобиване и покупна цена	✓	✓	✓	Кандидата
Копие от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда или копие от решение по оценка на въздействие върху околната среда –документът се прилага само когато съществува такова изискване съгласно Закона за опазване на околната среда. За покупка на земеделска техника такъв документ не се изисква.	✓	✓	✓	Кандидата/ РИОСВ Варна
Копие от решение за оценка за съвместимостта на проекта с предмета и целите на опазване на защитените зони съгласно Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони само за проекти, включващи инвестиции в местата по националната екологична мрежа Натура 2000	✓	✓	✓	Кандидата/ РИОСВ Варна

В случай на проект за животновъдство, за който не е необходимо разрешаване на строителство, съгласно Закона за устройство на територията, копие от документ, удостоверяващ регистрация на животновъдния обект в Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), съгласно изискванията на чл.137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност	✓	✓	✓	Кандидата/ ОД на БАБХ - Добрич
Копие от становище на ОД БАБХ – Добрич (образец на становището е обявен на сайта на БАБХ), кои от предвидените инвестиции в проекта са свързани с въвеждането на изискванията в областта на хигиената и хуманното отношение към животните и ветеринарните изисквания	✓	✓	✓	Кандидата/ ОД на БАБХ - Добрич
Копие от договор за контрол по смисъла на чл. 18, ал. 3 от Закона за прилагане на Общите организации на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз (ЗПООПЗПЕС) с контролиращо лице, получило разрешение от министъра на земеделието и храните за осъществяване на контрол за спазване правилата на биологичното производство по реда на чл. 19 и 20 ЗПООПЗПЕС, заедно с копие от сертификационно писмо от контролиращото лице, удостоверяващо, че е проведена най-малко първа инспекция, или копие от сертификат от контролиращо лице, удостоверяващ, че кандидатът е производител на продукт/и, сертифициран/и като биологичен/и (<i>в случай, че кандидатът развива биологично производство; не се отнася за признати организации на производители</i>)	✓	✓	✓	Кандидата/ Контролиращо лице съгласно Закона за Биологично разнообразие и двете Наредби към него

Заверени копия от договори за предоставяне на услуги, свързани с проекта, в т. ч. за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти и разработване на бизнес план, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявлението за подпомагане, така и по време на неговото изпълнение <i>(при кандидатстване за финансиране на такива услуги)</i>	✓	✓	✓	Кандидата
Копия от разписки и/или фактури за извършени преди подаване на заявлението за подпомагане разходи, свързани с изпълнение на дейностите по проекта, в т.ч. за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, разработване на бизнес план, придобиване на ноу-хау, патенти права и лицензии <i>(в случаите, когато се кандидатства за подпомагане на такива разходи и те не са основани на договор със съответния изпълнител)</i>				Кандидата
Документ от банката за банковата сметка на кандидата за превеждане на безвъзмездната финансова помощ, получена по реда на тази наредба	✓	✓	✓	Кандидата/ Обслужваща банка
Договор за финансов лизинг с приложен към него погасителен план за изплащане на лизинговите вноски (в случаите на закупуване на активи чрез финансов лизинг).				Кандидата/ Оферент
Декларация по чл. 4а, ал. 1 от ЗМСП	✓	✓	✓	Кандидата
Декларация към чл. 13, ал. 10, т. 1 и 2.	✓	✓	✓	Кандидата
Декларация за нередности.	✓	✓	✓	Кандидата

2. Специфични документи, които се подават при кандидатстване за строително-ремонтни работи, ново строителство, ремонт, реконструкция на сгради, където се отглеждат животни или ще се отглеждат животни

ДОКУМЕНТИ	Физическо лице	Едноличен търговец	Юридическо лице	Подготвя се от/получава се от:
Копие от документ за собственост или договор за наем на сградите/помещенията, които ще се обновяват - в случай на инвестиции за обновяване на сгради и/или помещения, за които не се изисква разрешение за строеж съгласно ЗУТ. В случай на договор за наем, той трябва да бъде в сила най-малко 6 години след датата на подаване на заявлението за подпомагане. Договорите за наем със срок повече от 1 година задължително се заверяват нотариално.	✓	✓	✓	Кандидата/ консултант/ нотариус
Копие от одобрен проект с количествени сметки на проектантите към всяка от неговите части и копие от разрешение за строеж, издадено от съответната община, заедно с документ за собственост на земята/сградата, където ще се извършват строително-монтажните работи или учредено право на строеж за срок не по-малък от 6 години след датата на подаване на заявлението за подпомагане (<i>при извършване на строително-монтажни работи, за които се изисква разрешение за строеж съгласно Закона за устройство на територията</i>)	✓	✓	✓	Кандидата/ Проектанти/ главен архитект на Общината
Становище от общината, че обектът не се нуждае от разрешение за строеж, придружено от копие от архитектурно заснемане (<i>при извършване на строително-монтажни работи, за които не се изисква разрешение за строеж съгласно Закона за устройство на територията</i>)	✓	✓	✓	Кандидата/ главен архитект на Общината

<p>Копие от предварителни или окончателни договори за услуги, работи, доставки (в т.ч. покупка на оборудване) - обект на инвестицията, с определени марка, модел, цена в лева или евро, срок и начин на доставка. В договорите се описва ДДС. Доставчиците или изпълнителите по договорите следва да са вписани в Търговския регистър към Агенцията по вписванията. Чуждестранни лица трябва да представят документ за правосубектност съгласно националното им законодателство. В случаите на строително-монтажни работи изпълнителите трябва да бъдат вписани в Централен професионален регистър на строителя и да могат да извършват строежи и/или отделни видове строителни и монтажни работи от съответната категория.</p>	✓	✓	✓	Кандидата/ Оференти
---	---	---	---	------------------------

<p>В случаите по чл. 26, ал. 10 от Наредба № 8 - най-малко три съпоставими независими оферти в оригинал, които съдържат фирмата на търговското дружество, срок на валидност на офертата, дата на издаване на офертата, подпис и печат на оферента за всяка доставка/услуга на стойност, по-голяма от левовата равностойност на 15 000 евро, както и в случай, че тя е част от доставки/услуги, договорирани с един доставчик/изпълнител на обща стойност повече от левовата равностойност на 15 000 евро. Цената следва да бъде определена в лева или евро с описан ДДС. Офертите се издават не по-късно от датата на сключване на договора с избрания оферент и се придружават от технически спецификации в случаите на закупуване на оборудване, съоръжения, включително компютърен софтуер и специализирана техника. Оферентите - местни лица, следва да са вписани в Търговския регистър към Агенцията по вписванията, а оферентите - чуждестранни лица, следва да представят документ за правосубектност съгласно националното си законодателство. Оферентите на строително-монтажни работи, местни и чуждестранни лица, трябва да бъдат вписани в Централен професионален регистър на строителя съгласно Закона за Камарата на строителите (ЗКС) и да могат да извършват строежи и/или отделни видове строителни и монтажни работи от съответната категория съгласно изискванията на чл. 3, ал. 2 ЗКС. Офертите се придружават от направените запитвания за оферти съгласно приложение № 9а и протоколи с мотиви за направения избор.</p>	✓	✓	✓	Кандидата / оференти
---	---	---	---	----------------------

<p>В случаите по чл. 26, ал. 11 от Наредба № 8- една независима оферта в оригинал, която съдържа фирмата на търговското дружество, срока на валидност на офертата, датата на издаване на офертата, подпис и печат на оферента с цел определяне на основателността на предложените разходи за всяка доставка/услуга на стойност, по-голяма от левовата равностойност на 15 000 евро, както и в случай, че тя е част от доставки/услуги, договорени с един доставчик/изпълнител на обща стойност повече от левовата равностойност на 15 000 евро. Цената трябва да бъде определена в лева или евро с описан ДДС. Офертите се издават не по-късно от датата на сключване на договора с избрания оферент и се придружават от технически спецификации в случаите на закупуване на транспортни средства, машини, оборудване, съоръжения, включително компютърен софтуер и специализирана техника. Оферентите - местни лица, трябва да са вписани в Търговския регистър към Агенцията по вписванията, а оферентите - чуждестранни лица, трябва да представят документ за правосубектност съгласно националното си законодателство. Оферентите на строително-монтажни работи, местни и чуждестранни лица, трябва да бъдат вписани в Централен професионален регистър на строителя съгласно Закона за Камарата на строителите (ЗКС) и да могат да извършват строежи и/или отделни видове строителни и монтажни работи от съответната категория съгласно изискванията на чл. 3, ал. 2 ЗКС. Офертата се придружава от направено запитване за оферта съгласно приложение № 9а и протокол с мотив за направения избор. Заверено копие от предварителни или окончателни договори за услуги, работи, доставки (в т.ч. покупка на оборудване) - обект на инвестицията, с определени марка, модел, цена в лева или евро и срок. В договорите се описва ДДС.</p>	✓	✓	✓	Кандидата/ оференти
--	---	---	---	------------------------

За кандидат, който не се явява възложител по чл. 7 и чл. 14а, ал. 3 и 4 ЗОП в случаите по чл. 26, ал. 10 от Наредба № 8 - Обяснителна записка във всеки един от случаите, когато не е избрана оферта с най-ниска цена	✓	✓	✓	Кандидата
Копие от технологичен проект, когато се кандидатства за дейности, включени в технологичен процес, със схема и описание на процеса	✓	✓	✓	Кандидата/право способен технолог
Копие от удостоверение за индивидуална млечна квота при инвестиции, насочени към производство на краве мляко, в случай че кандидатът е получил такава към момента на кандидатстване. <i>(Документът не е задължителен при кандидатстване за одобрение на проекта, но се изисква задължително преди плащане)</i>	✓	✓	✓	Кандидата/ ОД наДФЗ – Добрич и ОД „Земеделие”- Добрич
Количествени сметки на хартиен и електронен носител за извършваните СМР или друг вид строителни дейности	✓	✓	✓	Кандидат/ проектанти по отделни части

3. Специфични документи при кандидастване за доставка на техника за съхранение или почистване на оборски тор/доставка на оборудване за доене или съхранение на млякото, добито във фермата

ДОКУМЕНТИ	Физическо лице	Едноличен търговец	Юридическо лице	Подготвя се от/получава се от:
<p>Копие от документ за собственост или договор за наем на сградите/помещенията, които ще се обновяват и/или в които ще се монтират машините, съоръженията, оборудването – в случай на инвестиции за закупуване и/или инсталиране на нови машини, оборудване и съоръжения. В случай на договор за наем, той трябва да бъде в сила най-малко 6 години след датата на подаване на заявлението за подпомагане. Договорите за наем със срок повече от 1 година задължително се заверяват нотариално.</p>	✓	✓	✓	Кандидата/ консултант/ нотариус
<p>Копие от предварителни или окончателни договори за услуги, доставки (в т.ч. покупка на оборудване) - обект на инвестицията, с определени марка, модел, цена в лева или евро, срок и начин на доставка. В договорите се описва ДДС. Доставчиците или изпълнителите по договорите следва да са вписани в Търговския регистър към Агенцията по вписванията. Чуждестранни лица трябва да представят документ за правосубектност съгласно националното им законодателство.</p>	✓	✓	✓	Кандидата/ Оференти

<p>В случаите по чл. 26, ал. 10 от Наредба № 8 - най-малко три съпоставими независими оферти в оригинал, които съдържат фирмата на търговското дружество, срок на валидност на офертата, дата на издаване на офертата, подпис и печат на оферента за всяка доставка/услуга на стойност, по-голяма от левовата равностойност на 15 000 евро, както и в случай, че тя е част от доставки/услуги, договорирани с един доставчик/изпълнител на обща стойност повече от левовата равностойност на 15 000 евро. Цената следва да бъде определена в лева или евро с описан ДДС. Офертите се издават не по-късно от датата на сключване на договора с избрания оферент и се придружават от технически спецификации в случаите на закупуване на оборудване, съоръжения, включително компютърен софтуер и специализирана техника. Оферентите - местни лица, следва да са вписани в Търговския регистър към Агенцията по вписванията, а оферентите - чуждестранни лица, следва да представят документ за правосубектност съгласно националното си законодателство. Офертите се придружават от направените запитвания за оферти съгласно приложение № 9а и протоколи с мотиви за направения избор.</p>	✓	✓	✓	Кандидата / оференти
--	---	---	---	----------------------

<p>В случаите по чл. 26, ал. 11 от Наредба № 8- една независима оферта в оригинал, която съдържа фирмата на търговското дружество, срока на валидност на офертата, датата на издаване на офертата, подпис и печат на оферента с цел определяне на основателността на предложените разходи за всяка доставка/услуга на стойност, по-голяма от левовата равностойност на 15 000 евро, както и в случай, че тя е част от доставки/услуги, договорени с един доставчик/изпълнител на обща стойност повече от левовата равностойност на 15 000 евро. Цената трябва да бъде определена в лева или евро с описан ДДС. Офертите се издават не по-късно от датата на сключване на договора с избрания оферент и се придружават от технически спецификации в случаите на закупуване на транспортни средства, машини, оборудване, съоръжения, включително компютърен софтуер и специализирана техника. Оферентите - местни лица, трябва да са вписани в Търговския регистър към Агенцията по вписванията, а оферентите - чуждестранни лица, трябва да представят документ за правосубектност съгласно националното си законодателство. Офертата се придружава от направено запитване за оферта съгласно приложение № 9а и протокол с мотив за направения избор. Заверено копие от предварителни или окончателни договори за услуги, работи, доставки (в т.ч. покупка на оборудване) - обект на инвестицията, с определени марка, модел, цена в лева или евро и срок. В договорите се описва ДДС.</p>	✓	✓	✓	Кандидата/ оференти
<p>За кандидат, който не се явява възложител по чл. 7 и чл. 14а, ал. 3 и 4 ЗОП в случаите по чл. 26, ал. 10 от Наредба № 8 - Обяснителна записка във всеки един от случаите, когато не е избрана оферта с най-ниска цена</p>	✓	✓	✓	Кандидата

<p>Копие от удостоверение за индивидуална млечна квота при инвестиции, насочени към производство на краве мляко, в случай че кандидатът е получил такава към момента на кандидатстване. <i>(Документът не е задължителен при кандидатстване за одобрение на проекта, но се изисква задължително преди плащане)</i>. Веднъж издадена квотата няма срок на валидност, освен ако собственикът на стопанството не се откаже да отглежда крави</p>	✓	✓	✓	<p>Кандидата/ ОД на ДФЗ – Добрич и ОД „Земеделие”- Добрич</p>
---	---	---	---	---

